

עין משפט
נר מצוה

ס:

אפילו ביעתא בכותחא. מפרש צערין ‏ט‏ דלאו צקתם צינים איירי דלין לך עם הארץ שלא ידע שהן מותרות בחלב אלא בשוחט מרנגולת ומנא זה צינים גמורות מיירי שמוטר לאוכלן בחלב כדתניא בפ"ק דביצה (דף ו: ושם) וא"ת ואמאי מותר לאכלן בחלב מאי שנא מצינת נבלה דאסרי בית הלל אפי' כמוה נמכרת בשוק כדתנן במסכת עדיות (פ"ה מ"א) ומירך בהלכות גדולות דגבי איסור נבילה החמירו דהוי דאורייתא אכל גבי בשר עוף בחלב דרבנן הקילו וא"ת ומאי אפי' דקאמר אפילו ביעתא ככותחא הא איכא מאן דאמר (חולין דף ק"ג). בשר עוף בחלב דאורייתא ולדידיה אסורה כמו צינת נבילה וי"ל דמ"מ קאמר אפי' שכל העולם נהגו זו היתר ולר"ת אחי שפיר שמיך דציצית נבילה החמירו משום דנבלה דבר איסור הוא אכל בצער בחלב לא החמירו דהוי היתר דכל חד וחד בצאי נפשיה שריט:

בי אפקירותא. ונפקא מיניה שהיכא שהרצ מוחל על כבודו דשרי ואפ"ה אל יורה דלא מסמייע מילתא הואיל ורצו אללו:

ואמר ר"נ **אמר שמואל** ה"כבה כר"מ בגזירותיו. אן אין לפרש דגזרינן מת אטו לא מת ונתנה צנה להניק אטו לא נתנה וגמלתו אטו לא גמלתו דא"כ היכי שרף ר"נ לצי ריש גלותא אלא י"ל דגזרינן במת שמה תהרגו ונתנה צנה להניק שמה מחזור זה וגמלתו אטו שמה תגמלתו ועדיין הוא כריך לינק: **והלכתא** **מת** **מותר** **גמלתו** **אמר**. רבינו שמשון הזקן אומר דגרופה מותרת לינשא דלא משעבדא להניק כדתניא לעיל (דף נט): נתגרשה אינו כופה משום דלא משעבדא ליו ור"ת אומר דאסורה לינשא דתניא בפ' החולין (יבמות מב). וסמ מעוברת חזירו ומינקת חזירו לא ישא וקא פסיק ומני לא שנה נתאלמנה ועוד שנה נתגרשה ועוד דמפרש טעמא התם דקתם מעוברת למניקה קיימא דמשמע דהיינו טעמא דמניקה היינו טעמא דמעוברת ולמאי דהוה מפרש מעיקרא טעמא דמעוברת שיך בגרופה כמו באלמנה אע"ג דדער צי מההוא טעמא מגופא שמיילא לא הדר ציה דמיירי אפי' בגרופה ועוד דאלמנה נמי לא משעבדא מני תצעה כמזבחה או רואה לינשא^[ט]:

^{הכניסה}

צריכות להמתין שלשה חדשים דברי ר"מ רבי יוסי מתיך ליארם ולינשא מיד ^ט ואמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כרבי מאיר בגזירותיו אמרי ליה ^ט לאו אדעתין והלכתא ימת מותר גמלתו אסור מר בר רב אשי אמר אפילו מת נמי אסור דלמא קטלה ליה ואולא ומינסבא הוה עובדא וחנוקתיה יולא היא ההיא שומה הואי דלא עבדי נשי דחנוקן בנייהו: תנו רבנן ה"הרי שנתנו לה בן להניק הרי זו לא תניק עמו לא בנה ולא בן חברתה ^טפסקה קימעא אוכלת הרבה ילא תאכל עמו דברים הרעים לחלב השתא בנה אמרת לא בן חברתה מיבעיא מהו דתימא בנה הוא דחיים עילויה ממציא ליה טפי אבל בן חברתה אי לאו דהוה לה מותר לא הוה ממציא ליה קא משמע לן פסקה קימעא אוכלת הרבה מהיכא אמר רב ששת ימשלה לא תאכל עמו דברים הרעים מאי נינהו א"ר כהנא כגון כשות וחזיו ודגים קטנים ואדמה אביי אמר אפילו קרא וחבושא רב פפא אמר אפילו קרא וכופרא רב אשי אמר אפי' כמכא והרסנא מינייהו פסקי חלבא מינייהו עכרי חלבא: דמשמשא בי ריחיא הוו לה בני נכפי דמשמשא על ארעא הוו לה בני שמוטי דדרכא על ^טרמא דחמרא הוו לה בני גירדני דאכלה חרדלא הוו לה בני זולוני דאכלה תחלי הוו לה בני דולפני דאכלה מוניני הוו לה בני ^טמצצי עינא דאכלה גרגושתא הוו לה בני מוכערי דשתאי שיכרא הוו לה בני אוכמי דאכלה בישרא ושתיא חמרא הוו לה בני ^טכריי

אף על פי פרק חמישי כתובות

עד עשרים וארבעה חדש. שמה תתעבר ותצטרך לגמול את צנה ובעל זה אינו אצוי שיקנה לו צינים וחלב: **שמונה עשר חדש**. דיו למינוק לינק בך: **אפקירופא**. חוצפא: **דלא מיססייעא מילתא**. שיורה כהלכה: **נפנה צנה למינקת**. זו שמת בעלה או גמלתו בתוך זמנו או מת: **לצי ריש גלותא**. אלמנות שהיו צהן מניקות ונתנו צניהם למניקה והתירוס לינשא: **דלא הדרי צהו**. מניקה שפסקה להניק צניהם יראה לחזור צה לפי שבני אדם מאוימים הם אכל בלאנשי אחרני דלמא הדרא צה המניקה וחוזר הבן אכל האם ומסתכן: **לא ססברו מהא**. אי לא אמרה לכו סבתא משמי' דר"י לא הייתם יודעים ללמוד ממך משנה זו שאסור: **הכי שהיסה רדופה**. רוצ ימיה להיות בבית אציה כיו' כל ימיה אין דרכן להתעבר: **שאניא ראויה לילד**. שנעקר בית הריון שלה: **גגוריוסוי**. ככל מקום שהוא מחמיר מדרכן. אלמא אע"ג דלין כאל להבחין צין זרעו של ראשון לשל שני דהא לא מיעברא לא פלוג רבנן בתקנת גזירות שלהם צין אשה לאשה וגזרו קתם שמתמין כל אשה שלשה חדשים והכי נמי לא פלוג רבנן במינקת שמת בעלה צין שהיא מניקתו צין שאינה מניקתו: **גמלתו אסור**. שגמלתו מחמת שרואה לינשא: **פסקה קימעא**. פסקו לימן לה מוונות: **מועטיס: אולכס הרצה**. משלה כדי שהיה לה חלב הרצה ולא תמיתנו: **כשום**. הומלון: **חזיו**. עששים של זרע תבואה: **חנושא**. קורליי"ה: **קורא**. רך הגדל דקל מה שנוסף על הענף צנשה זו: **כופרא**. תמרים בקטנותן: **כמכא**. כותח: **והרפנא**. דגים מטוגנין בקמח וזיר ושומן שלהן: **מינייהו פסקי חלבא**. יש צצנים הללו שפוסקין חלב האשה ויש צהן שאין מפסיקין אלא עוכרין: **צני נכפי**. ולדות שמתעברות שם נופלים מחולי שמו פישיואין: **שמוטי**. ארוכי זואר והוא מוס: **גירדני**. פי' אדם שנמרט שערות ראשו או בעל גרצ: **זולוני**. רעבתנין: **דולפני**. עיניהם זולפות מיס תמיד: **מוניני**. עורגלה לנכול דגים קטנים: **מזילי עינא**. עיניו פורחות ועפות תמיד: **גרגושא**. אדמה לחילא"ה בלע"ז:

^{צריי}

או שהלך בעלה למדינת הים או שהיה בעלה זקן או חולה או שהיתה עקרה וזקנה איילונית וקטנה והמפלת אחר מיתת בעלה ושאינה ראויה לילד הכולן צריכות להמתין שלשה חדשים דברי ר"מ רבי יוסי מתיך ליארם ולינשא מיד ^ט ואמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כרבי מאיר בגזירותיו אמרי ליה ^ט לאו אדעתין והלכתא ימת מותר גמלתו אסור מר בר רב אשי אמר אפילו מת נמי אסור דלמא קטלה ליה ואולא ומינסבא הוה עובדא וחנוקתיה יולא היא ההיא שומה הואי דלא עבדי נשי דחנוקן בנייהו: תנו רבנן ה"הרי שנתנו לה בן להניק הרי זו לא תניק עמו לא בנה ולא בן חברתה ^טפסקה קימעא אוכלת הרבה ילא תאכל עמו דברים הרעים לחלב השתא בנה אמרת לא בן חברתה מיבעיא מהו דתימא בנה הוא דחיים עילויה ממציא ליה טפי אבל בן חברתה אי לאו דהוה לה מותר לא הוה ממציא ליה קא משמע לן פסקה קימעא אוכלת הרבה מהיכא אמר רב ששת ימשלה לא תאכל עמו דברים הרעים מאי נינהו א"ר כהנא כגון כשות וחזיו ודגים קטנים ואדמה אביי אמר אפילו קרא וחבושא רב פפא אמר אפילו קרא וכופרא רב אשי אמר אפי' כמכא והרסנא מינייהו פסקי חלבא מינייהו עכרי חלבא: דמשמשא בי ריחיא הוו לה בני נכפי דמשמשא על ארעא הוו לה בני שמוטי דדרכא על ^טרמא דחמרא הוו לה בני גירדני דאכלה חרדלא הוו לה בני זולוני דאכלה תחלי הוו לה בני דולפני דאכלה מוניני הוו לה בני ^טמצצי עינא דאכלה גרגושתא הוו לה בני מוכערי דשתאי שיכרא הוו לה בני אוכמי דאכלה בישרא ושתיא חמרא הוו לה בני ^טכריי

או שהלך בעלה למדינת הים או שהיה בעלה זקן או חולה או שהיתה עקרה וזקנה איילונית וקטנה והמפלת אחר מיתת בעלה ושאינה ראויה לילד הכולן צריכות להמתין שלשה חדשים דברי ר"מ רבי יוסי מתיך ליארם ולינשא מיד ^ט ואמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כרבי מאיר בגזירותיו אמרי ליה ^ט לאו אדעתין והלכתא ימת מותר גמלתו אסור מר בר רב אשי אמר אפילו מת נמי אסור דלמא קטלה ליה ואולא ומינסבא הוה עובדא וחנוקתיה יולא היא ההיא שומה הואי דלא עבדי נשי דחנוקן בנייהו: תנו רבנן ה"הרי שנתנו לה בן להניק הרי זו לא תניק עמו לא בנה ולא בן חברתה ^טפסקה קימעא אוכלת הרבה ילא תאכל עמו דברים הרעים לחלב השתא בנה אמרת לא בן חברתה מיבעיא מהו דתימא בנה הוא דחיים עילויה ממציא ליה טפי אבל בן חברתה אי לאו דהוה לה מותר לא הוה ממציא ליה קא משמע לן פסקה קימעא אוכלת הרבה מהיכא אמר רב ששת ימשלה לא תאכל עמו דברים הרעים מאי נינהו א"ר כהנא כגון כשות וחזיו ודגים קטנים ואדמה אביי אמר אפילו קרא וחבושא רב פפא אמר אפילו קרא וכופרא רב אשי אמר אפי' כמכא והרסנא מינייהו פסקי חלבא מינייהו עכרי חלבא: דמשמשא בי ריחיא הוו לה בני נכפי דמשמשא על ארעא הוו לה בני שמוטי דדרכא על ^טרמא דחמרא הוו לה בני גירדני דאכלה חרדלא הוו לה בני זולוני דאכלה תחלי הוו לה בני דולפני דאכלה מוניני הוו לה בני ^טמצצי עינא דאכלה גרגושתא הוו לה בני מוכערי דשתאי שיכרא הוו לה בני אוכמי דאכלה בישרא ושתיא חמרא הוו לה בני ^טכריי

למיעבד עובדא כי הא מתני' א"ל ההיא סבתא בדידי הוה עובדא ואסר לי ר"נ אינו ור"א שרא להו לכי ריש גלותא שאני דבי ר"נ דמכי יחבי בנייהו למניקה תו לא הדרי בהו ומסיק תלמודא מת מותר גמלתו אסור מר בריא אמר אפי' מת נמי אסור דילמא קטלה ליה ואולא ומינסבא הוה עובדא וחנוקת'. ולא היא. כותית הוח: ת"ר הרי שנתנו לה בן להניק היז לא תניק עמו לא בנה ולא בן חברתה. פסקה קמעא אוכלת הרבה ולא תאכל דברים הרעים לחלב. אוכלת הרבה מהיכא משלה:

מסורת הש"ס

א) [נ] גיטין עה:].
ב) [במספתא מדה איתא ר' יוחנן בן יוסף].
ג) [זיל] אפרס כ"א בשאלות פרשת וירא סי' ג].
ד) [עירובין מ: זכ].
ה) יבמות מג.
ו) [פ"ז טו:].
ז) עירובין כב.
ח) יבמות מב.
ט"ש עירובין מז.
ע"ש [מספתא יבמות פ"ו ע"ש].
ט) [עירובין שם לעיל מז.].
י) [זכרות כו. וש"נ].
יא) [גני הערוך בערך גרגין דמא ועערך גרדן איתא דמה וצלאשת חכמה צ"י דרך ארץ שער ד' העמיק דררכא אדמא דחמלא פי' דס החמור].
יב) [בערוך ערך מן פירש קטני עינים].
יג) [ערך כמח].
יד) [נ"פ חמ"ט עירובין כב: ומוס' חולין מת. ד"ה שחין וכו' וצ"ה י: ד"ה צינים].
טו) [נ"ע חמ"ט יבמות מב. ד"ה כמס].

לעוי רש"י

הומלון: כשות.
קורציי"ה [קורדונין].
חבוש (פרי).
פישיואין [פישירין].
מחלת הנפילה.
אוריואל"ה [אריואל].
חומר, טין.

מוסף רש"י

ור' יהודה מתיר בשמונה עשר חדש.
ל' יהודה זמן הנקט מיעק עד שיה לו י"ח חדשים [גיסין עה].
ההט בהריה כו' בחלא. צין הסולות מקום קשה להליך.
[נ"י טו:]. ולא אורדריה.
לפון דרדף ומשיח י"ח [טו:]. לא השני, ומשיח לו כפלגס בגנשה [שופטים כ] כמוז אה בנינין הירופסיו ממוטה מקום קשה להליך.
ענייהם מקום מנתחם השגום הצצנים לצני צנימין [נ"י טו:].
ביעתא בכותחא. הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה.
חמיה לזור צניט אביה עמי אמת ואניה רגילה טס בעלה [עירובין מז].
רדופה, רגילה, וגם קמוך למיתתו מערה צניט אביה זמן מרובה, וליכא למימר מעוברת היא [יבמות מב].
או שהיה לה כעס.
ולא שמהה עקרה.
שענק רחמה ונטלה האם שלה [שם]:
או: מחמת מזל סכבר נשאת ל' צני אדם ולא ילדה לכן והחזקה עקרה [עירובין מז].
איילונית.
משני אמה ויש לה קוממין שאין לה שערות ולא דנין, ולשון איילונית דובעיתא, כאלו זה שאני יולד [שם].
ושאינה ראויה לילד.
מחמת משקה סס [שם] או חולי [יבמות מב].
כולן צריכות להמתין.
דגורי שאניא ראויה אטו ראויה [שם].
הלכה כר' מאיר בגזירותיו.
צנדה שהוא מממיר על דבר מורה כאיסור והסיר על ידי גזירת צצנים [ועיר טז].
לאו אדעתאי.
לא הייתי זכור, ודכותי פישרו לא ספירא לי [שבת צה].

עג א מיי פ"ח מהל' גירושין הל' דה סו סמג שער נ טוש"ע אה"ע סי' יג סעיף יא:

עד ב ג מיי פ"ה מהל' ת"ת הל' ב ופ"כ מהל' סנהדרין הל' ט סמג עשין יג טוש"ע י"ד סי' רמב סעי' ד':

עה ד מיי פ"ח מהל' גירושין הל' כ סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' יג סעי' יא:

עו ה מיי שם הל' יח יט טוש"ע שם פט"א:

עו ו ז מיי שם הל' כ טוש"ע שם סעי' יא:

עה ח מיי פ"ח מהל' אשפות הל' יג סמג לאוין פא טוש"ע אה"ע סי' פ סעי' יד:

עפ ט י ב מיי שם הל' יא טוש"ע שם סעי' יא בהג"ה וסעי' יג [נ"ש מ"מ וי"מ]:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה ואמר כד נתמן וכו' לוי לפרש דגזרינן מת אטו לא מת.
פי' שאלמות פי' וירא סי' יג דף ה ע"א צ"ה כרס וכו' יעשה"ה דמזכר דהשאלמות סוגר דמעטס גזירה זו היא והלאן [מחרי' פיק] בעל שאלות שולס שם לא הרגיש זו ולריך לישב קושיית מוס' באופן אחר להשאלמות:

תוספות רי"ד

עד כ"ד חודש דברי ר"מ וריי מתיר ב"ח חודש:
ארינ' ב"ח הן הן דברי ב"ש:
וחן הן דברי ב"ה.
שבש"א כ"ד חודש ובה"א י"ח חודש.
רשב"א אני אכרע לדברי האומר כ"ד חודש מותרת להנשא בב"א חודש ולדברי האומר ב"ח חודש מותרת להנשא בט"ו חודש לפי שאין החלב נעכר אלא לאחר ג' חדשים:
אמר עולא הל' כר"י ואמר מר עובדא חתיר ריח' לישא ט"ו חודש כר"י:
אריס' דאביי אהא לקמי' דאביי א"ל מהו ליארם בחמשה עשר חודש א"ל חזא דר"ח וריי הל' כר"י וב"ש וכו' הל' כב"ה ואמר עולא הל' כר"י ואמר מר עובדא וכו'ש את דליארם כי אהא אביי לקמי' דר"י א"ל רב ושמואל דאמרי תרווייהו צריכה להמתן כ"ד חודש חוץ מיום שנוגד בו וחוץ מיום שנתארסה בו והיט בתרי' תלתא פרסי וא"ל פרסא בחלא ולא אדרכי' אמר אביי הא מילתא דאמר רבנן ה' אפי' בשנתא דדוחקא לא לישרי איניש במקום רבי' לא משום דמחזי כאפקירותא ותו לא אלא משום דלא מסתייע נמי מילתא דהא אנא הוה גמירא להא דרב ושמואל עשרים וארבע שנין ואפ"ה במקום רבי' לא מסתייע מילתא ובההיא שעתא איעלמא מיני' ת"י נתנה בנה למניקה גמלתו או מת מותרת להנשא מיד רפ"ה דה"ה כרי' סבור

למיעבד עובדא כי הא מתני' א"ל ההיא סבתא בדידי הוה עובדא ואסר לי ר"נ אינו ור"א שרא להו לכי ריש גלותא שאני דבי ר"נ דמכי יחבי בנייהו למניקה תו לא הדרי בהו ומסיק תלמודא מת מותר גמלתו אסור מר בריא אמר אפי' מת נמי אסור דילמא קטלה ליה ואולא ומינסבא הוה עובדא וחנוקת'. ולא היא. כותית הוח: ת"ר הרי שנתנו לה בן להניק היז לא תניק עמו לא בנה ולא בן חברתה. פסקה קמעא אוכלת הרבה ולא

^[1] נראה דרש"י הוא וי"ל אפילו ביעתא ככותחא לא לשרי איניש וכו'